

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:

« Φιλοσοφία των ιστορικών και ερμηνευτικών επιστημών»:

Ιστορία και ερμηνεία στα έργα των Kant, Hegel και Dilthey

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ		
ΤΜΗΜΑ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΦΣ-ΕΦ813	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	8 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Φιλοσοφία των ιστορικών και ερμηνευτικών επιστημών (ΔΙΔΑΣΚΩΝ:Επ. Καθ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΑΛΑΤΖΗΣ)		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
	3	5	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ γενικού υποβάθρου, ειδικού υποβάθρου, ειδίκευσης γενικών γνώσεων, ανάπτυξης δεξιοτήτων	ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ-ΕΠΙΛΟΓΗΣ		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	ΝΑΙ		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ΕΛΛΗΝΙΚΑ		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΝΑΙ		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://www.ecourse.uoi.gr		

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα είναι σε θέση:

- να έχουν μια εποπτική εικόνα των βασικών θεωριών των σημαντικότερων φιλοσοφικών τάσεων περί ιστορίας του 19ου και 20ου εντάσσοντας πρόσωπα, φιλοσοφικά προβλήματα, θέσεις και επιχειρήματα στο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό τους πλαίσιο,
- να κατανοούν τους βασικούς λόγους εξαιτίας των οποίων τέθηκαν με ένταση συγκεκριμένα προβλήματα στα πεδία της ιστορίας, του πολιτισμού, της πολιτικής και της γνώσης καθώς και τις βασικές έννοιες που δημιούργησαν οι φιλόσοφοι και τις λεπτές διακρίσεις που έκαναν για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα του ιστορικισμού και του ιστορικού σχετικισμού
- να διακρίνουν τις βασικές διαφορές μεταξύ των θιασωτών του ιστορικισμού, του εγγελιανισμού και της ερμηνευτικής φιλοσοφικής παράδοσης καθώς και να κατανοούν τις διαφορετικές θεωρητικές και πρακτικές συνέπειες που έχουν οι διάφορες φιλοσοφικές θεωρίες περί ιστορίας
- να κατανοήσουν την κεντρική σημασία της διένεξης του ιστορικισμού αναφορικά τόσο με την ρομαντική όσο και με τη σύγχρονη περίοδο
- να κατανοήσουν καλύτερα τις ριζοσπαστικές και ρηξικέλευθες αξιώσεις του κινήματος του ιστορικισμού για εκεί την περίοδο
- να αποκτήσουν συνείδηση του γεγονότος ότι, παρά το μεγάλο βαθμό αφαίρεσής τους, πολλές φιλοσοφικές ερμηνείες της ιστορίας και της ερμηνευτικής πράξης της ιστορίας έχουν τεράστιες κοινωνικοπολιτικές και θρησκευτικές επιπτώσεις.
- να εντρυφήσουν σε μια από τις πιο εντυπωσιακές φιλοσοφικές προσπάθειες του 19ου και του 20ου αιώνα να ξεπεραστούν οι εντάσεις μεταξύ επιστημονικότητας και

ιστορικοπολυτισμικής ιδιαιτερότητας

- Θα αναστοχαστούν για το ρόλο και τη χρησιμότητα της ανάγκης τόσο για τη διαφύλαξη της πολιτισμικής ιδιαιτερότητας όσο και για την ανάγκη εύρεσης διαύλων με άλλους πολιτισμούς

Οι δεξιότητες που θα έχουν αποκτήσει οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος είναι οι εξής:

- να μελετούν, όσο γίνεται πιο προσεκτικά, κείμενα των φιλοσόφων σε έγκριτες μεταφράσεις, ει δυνατόν και στο πρωτότυπο (έστω για ορισμένους θεμελιώδεις όρους),
- να μελετούν κριτικά κείμενα της δευτερεύουσας βιβλιογραφίας για τις φιλοσοφικές θεωρίες της περιόδου,
- να χρησιμοποιούν τεχνικούς όρους από τη γαλιανή παράδοση και από την παράδοση της ερμηνευτικής

Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
- Αυτόνομη εργασία, καθώς και δυνατότητα σύνταξης ομαδικών εργασιών.

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα ασχολείται με το καθ' ομολογία σημαντικότερο πρόβλημα της φιλοσοφίας του 19ου αιώνα, το πρόβλημα του ιστορισμού και της έγκυρης ιστορικής γνώσης. Θα κινηθούμε με άξονα τρία έργα αναφοράς που αντιπροσωπεύουν και τις τρεις σημαντικότερες φιλοσοφικές παραδόσεις που ασχολούνται με τη λύση του ζητήματος, τον καντιανισμό, τον εγελιανισμό και την ερμηνευτική. Πιο συγκεκριμένα θα ασχοληθούμε με τρία δοκίμια του Immanuel Kant περί ιστορίας, τη σειρά διαλέξεων του Χέγκελ, *Ο Λόγος στην Ιστορία*, και τις διαλέξεις του Βίλχελμ Ντίλταϊ για τη γέννηση της ερμηνευτικής. Το δοκίμιο αυτό του μεγάλου Γερμανού φιλοσόφου του 19ου και του 20ου αιώνα αποτελεί την κλασική παρουσίαση της ιστορίας της ερμηνευτικής σκέψης. Συνάμα δε υπήρξε και η αφετηρία για τη ραγδαία ανάπτυξη της ερμηνευτικής και τη διαμόρφωσή της σε ένα από τα χαρακτηριστικά και σημαντικά φιλοσοφικά ρεύματα του 20ού αιώνα. Το μάθημα θα επιχειρήσει να εκθέσει τους διαφορετικούς τρόπους επίλυσης του προβλήματος και να καταδείξει τις αντίστοιχες προτάσεις υπέρβασης ή/και ενσωμάτωσης του ιστορισμού. Το πρώτο μέρος του μαθήματος θα προσφέρει μια γενική εισαγωγή στην φιλοσοφικοιστορική εμφάνιση του ιστορισμού και στις προσπάθειες αντιμετώπισής του από τον Immanuel Kant. Το δεύτερο μέρος ασχολείται με την προσπάθεια υπέρβαση του ιστορικισμού από τον G.W.F. Hegel. Αφού εξετάσουμε κρίσιμα χωρία από τις εγελιανές με τίτλο *Ο Λόγος στην Ιστορία* θα προχωρήσουμε στο τρίτο και καταληκτικό μέρος του μαθήματος το οποίο θα ασχοληθεί με την Ενώ ο εγελιανισμός προσπαθεί να υπερβεί το πρόβλημα του ιστορισμού ανακατασκευάζοντας την ιστορία ως μια ενιαία εξελικτική διαδικασία προόδου που προϋποθέτει την λογικότητα του ιστορικού γίνεσθαι, η ερμηνευτική θα αντιπροτείνει μια κατανόηση των εποχών της ιστορικής περιοδολόγησης ως κειμένων, των οποίων, όμως η έγκυρη κατανόηση είναι δυνατή. Έτσι, το μάθημα θα εξετάσει πως ο Ντίλταϊ εισάγει στη μεθοδολογία της ιστορικής γνώσης στοιχεία όπως η "κατανόηση" η οποία αποτελεί συνδυασμό ατομικών, ψυχολογικών και κοινωνικοιστορικών παραμέτρων για την καλύτερη κατανόηση της εκάστοτε εποχής και των δρώντων της.

(4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ <i>Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</i>	Πρόσωπο με πρόσωπο, εξ αποστάσεως ασύγχρονη εκπαίδευση	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην επικοινωνία με τους φοιτητές.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ <i>Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος</i>	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου

<p>και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ.</p> <p>Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης σύμφωνα με τις αρχές του ECTS</p>	<p>Διαλέξεις</p>	<p>39</p>
	<p>Μελέτη και Ανάλυση Βιβλιογραφίας</p>	<p>20</p>
	<p>Συγγραφή εργασίας και παρουσίαση (προαιρετικά)</p>	<p>25</p>
	<p>Αυτοτελής μελέτη</p>	<p>41 (66 για όσους δεν γράψουν και παρουσιάσουν εργασία)</p>
<p>Σύνολο Μαθήματος</p>		<p>125</p>
<p>ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ</p> <p>Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης</p> <p>Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες</p> <p>Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • Οι φοιτητές καλούνται να αναπτύξουν δύο τουλάχιστον θέματα, σε μορφή δοκιμίου, έκτασης τριών ως έξι σελίδων, με γνώσεις που θα έχουν αποκτήσει από τις παραδόσεις και από τη μελέτη της προτεινόμενης βιβλιογραφίας. Έμφαση δίνεται στην πληρέστερη δυνατή κατανόηση της επιχειρηματολογίας στην οποία στηρίζουν οι φιλόσοφοι τις θέσεις που υποστηρίζουν, αντιπαρατιθέμενοι στα επιχειρήματα αντιπάλων θεωριών. • Κριτήρια αξιολόγησης του γραπτού είναι η ορθότητα και η πληρότητα των απαντήσεων, η σαφήνεια, η ακρίβεια και η κριτική εγρήγορση με την οποία αντιμετωπίζονται τα υπό εξέταση ζητήματα. Αξιολογείται οπωσδήποτε η ορθότερη δυνατή χρήση της γλώσσας (ορθογραφία, γραμματική, συντακτικό, τονισμός των των λέξεων κ.λπ.) • Οι φοιτητές καλούνται (κατ' επιλογή) να αναπτύξουν δυο τουλάχιστον θέματα στα πλαίσια προφορικής εξέτασης. 		

(5) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

<p>1. Κωνσταντίνος Γεωργούλης, <i>Αι Σύγχρονοι φιλοσοφικοί κατευθύνσεις</i>, Αθήνα: Χριστιανική Ένωση Εκπαιδευτικών Λειτουργιών 1954</p> <p>2. -, <i>Φιλοσοφία της ιστορίας</i>. Αθήνα: Παπαδήμας 21993</p> <p>3. Hans-Georg Gadamer, <i>Το πρόβλημα της ιστορικής συνείδησης</i>, μτφρ. Αντώνης Ζέρβας, Αθήνα: Ίνδικτος 2003</p> <p>4. Immanuel Kant, <i>Δοκίμια</i>, εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια Ε.Π. Παπανούτσος, Δωδώνη, Αθήνα 1971, σ. 24-41</p> <p>5. Karl Löwith, <i>Το νόημα της ιστορίας. Η φιλοσοφία της ιστορίας από τις βιβλικές της απαρχές ως τους Μαρξ και Μπούρκχαρντ</i>, μτφρ. Μάριος Μαρκίδης, Αθήνα: Γνώση 1985</p>

6. Karl Raimund Popper, *Η ένδειξη του ιστορικισμού*, Αθήνα: Ευρασία 2005

7. Friedrich Schleiermacher, *Περί μετάφρασης, ερμηνείας και κριτικής*, μτφρ. Δημήτρης Υφαντής, Αθήνα: Ροές 2017

8. G.W.F. Hegel, *Η Φαινομενολογία του Νου*, μτφρ. Γιώργος Φαράκλας, Αθήνα: Εστία 2007

-Συναφή επιστημονικά περιοδικά: *Journal of the History of Philosophy, Canadian Journal of Philosophy, European Journal of Philosophy, Archiv für Begriffsgeschichte, Αξιολογικά, Ουτοπία, Δωδώνη*

ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ

1. **Διδακτικό Εγχειρίδιο:** G.W.F. Hegel, *Ο Λόγος στην Ιστορία. Εισαγωγή στη φιλοσοφία της ιστορίας*, μτφρ. - προλεγόμενα - ερμηνευτικά σχόλια Παναγιώτης Θανασάς, Μεταίχιμο: Αθήνα 2016, σσ. 370

Κωδικός βιβλίου: 86197431

ISBN: 978-960-455-062-3

2. **Διδακτικό Εγχειρίδιο:** Wilhelm Dilthey, *Η γέννηση της ερμηνευτικής*, εισαγωγή - μτφρ. - σχόλια Δημήτρης Υφαντής, Ροές: Αθήνα 2010, σσ. 176

Κωδικός βιβλίου: 12656356

ISBN: 978-960-283-327-8